

Förskollärares uppfattningar om högläsning i förskolan

En intervjustudie om förutsättningar, funktioner och digitala verktyg

Namn: Moa Skarrie, Amanda Tapper & Patricia Gagner
Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: Löxa2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2022
Handledare: Susanna Rolfsdotter Eliasson
Examinator: Pia Williams

Nyckelord: Högläsning, fenomenografi, digitala verktyg, förutsättningar, uppfattningar, funktion

Abstract

Vi har valt att genomföra en studie som undersöker förskollärares uppfattningar, erfarenheter och tankar om högläsning i förskolan. De frågeställningar som studien utgår ifrån är; *Vilka uppfattningar har de intervjuade förskollärarna om högläsningens funktion i förskolan? Hur ser de intervjuade förskollärarna på sambandet mellan lärande och högläsning? Hur uppfattar de intervjuade förskollärarna sina förutsättningar att genomföra högläsning i förskolan? Vilka erfarenheter har de intervjuade förskollärarna av digitala alternativ/hjälpmedel vid högläsning?* Studien är en kvalitativ intervjustudie som utgår från en fenomenografisk ansats.

Studien visar att samtliga intervjuade förskollärare har förståelse för det lärande och utveckling som kan ske i samband med högläsning. Trots denna förståelse för lärande i samband med högläsningen, så visar resultatet att genomförandet, innehållet och engagemanget ser väldigt olika ut mellan de intervjuade förskollärarna. Vidare visar studien att de intervjuade förskollärarnas uppfattning är att högläsningen kan fylla olika funktioner i verksamheten. Resultaten visar på en stor variation bland förskollärarnas inställning och användande av digitala alternativ vid högläsning. Uppfattningen att eventuella hinder inte ska sätta stopp för högläsningen är något som majoriteten av de intervjuade förskollärarna uttrycker.

Förord

Vi vill tacka de forskollärare som tagit sig tid att delta i denna intervjustudie och på så sätt möjliggjort vårt arbete. Vi vill även tacka vår handledare Susanna Rolfsdotter Eliasson som på ett väldigt professionellt och hänsynsfullt sätt stöttat oss, gett oss handledningen och värdefull konstruktiv kritik.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Syfte och Undersökningsfrågor	2
3	Tidigare forskning.....	3
	3.1 Högläsningens fördelar och förutsättningar för genomförande.....	3
	3.2 Digitala verktyg vid högläsning	4
4	Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	5
	4.1 Fenomenografi.....	5
	4.2 Centrala begrepp.....	5
5	Metod och genomförande	6
	5.1 Metodologiska val.....	6
	5.1.1 Intervju.....	7
	5.1.2 Transkription.....	7
	5.1.3 Analysmetod.....	7
	5.1.4 Kodning.....	8
	5.2 Urval	8
	5.3 Genomförande och databehandling	9
	5.3.1 Respondenter	9
	5.4 Metoddiskussion	9
	5.4.1 Validitet	9
	5.4.2 Reliabilitet	10
	5.4.3 Generaliserbarhet.....	10
	5.5 Etiska överväganden	10
6	Resultat.....	11
	6.1 Lärande och språkutveckling vid högläsning.....	11
	6.2 Högläsningens funktion i förskolan.....	13
	6.3 Användning av digitala verktyg vid högläsning.....	15
	6.4 Förutsättningar och hinder för genomförandet av högläsning.....	18
7	Diskussion	21
	7.1 Lärande och språkutveckling kopplade till genomförande av högläsning	21
	7.2 Högläsningens funktion i förskolan	22

7.3 Användning av digitala verktyg vid högläsning	23
7.4 Förutsättningar och hinder för genomförandet av högläsning	24
7.5 Synliggjorda kopplingar mellan de olika beskrivningskategorierna	24
7.6 Relevans och förslag på vidare forskning	25
8 Referenslista	26
9 Bilagor	29
9.1 Bilaga A	29
9.2 Bilaga B	29

1 Inledning

Skolverket (2022a) kommenterar att högläsningen är viktigt för barn då den bidrar till en ökad fantasi och föreställningsförmåga, samt ett ökat ordförråd och ökad språkförståelse. Att högläsa och genomföra boksamtal med barn i förskolan bidrar inte bara till en gemenskap och samhörighet mellan barn och barn samt vuxen och barn, utan kan även vara en bidragande faktor till att barn finner intresse för tal och skriftspråk och en lust för livslångt lärande. Samtidigt visar årets rapport från SOM-institutet (Institutet för Samhälle, Opinion och Medier) att högläsningen för barn har minskat sedan tidigare rapport (Skolverket, 2022b).

Skolverket har på senare år utformat en satsning som kallas för läsllyftet. Läsllyftet är en fortbildning som inte kräver någon form av tidigare utbildning men riktar sig främst till förskollärare. Läsllyftet är framtagen med hjälp av aktuell forskning och är en kompetensutveckling som fokuserar på läs-, skriv- och språkdidaktik (Skolverket, 2023).

I läroplanen för förskolan (2018) nämns högläsning under förskolans värdegrund och uppdrag, *“Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning”* (Lpfö18, 2018, s.8). När det kommer till läroplansmålen så nämns inte högläsning, i stället så behöver läsaren tolka hur de själva uppfattar målen och hur en kan implementera dem i förskolan. Forskningen visar dock att högläsning är ett användbart sätt att jobba mot mål rörande språkutveckling (Wahlström, 2015).

Högläsningen i förskolan genomförs i större uträkning med hjälp utav digitala alternativ (Samuelsson, Price & Jewitt, 2021), samtidigt som den fysiska högläsningen minskar (Skolverket, 2022b). Vad sker då med de påvisat positiva aspekterna av den fysiska högläsningen? Den forskning som finns idag har gett oss information som visar att barn via högläsning ur en fysisk bok får öva på turtagning, öva på att ställa och svara på frågor samt utvecklar ett utökat ordförråd. Ger en högläsning från en läsplatta samma positiva aspekter? Skillnaden som Mangel, Hoel, Jernes och Moser (2019) ser i sin artikel är att det vid en högläsning ifrån en läsplatta blir mer fokus på det materiella, det vill säga läsplattan, samtidigt som samtalen inför läsningen samt under och efter läsningen kortas ner avsevärt. En av de frågor vi som utför detta arbete därför ställer oss, är hur verksamma förskollärare idag ser och tänker kring skillnaderna mellan att läsa ur en fysisk bok kontra ett digitalt alternativ.

2 Syfte och Undersökningsfrågor

Syftet med vår studie är att undersöka förskollärares uppfattningar och erfarenheter kring högläsning i förskolan. För att avgränsa vår undersökning har vi valt att fokusera på: vad förskollärarna uppfattar att högläsning har för funktion, hur de ser på sambandet mellan lärande och högläsning samt hur de uppfattar sina förutsättningar att genomföra högläsning. Utöver det vill vi även undersöka förskollärarnas uppfattningar av och erfarenheter kring digitala alternativ vid högläsning.

De forskningsfrågor som har varit centrala under studien är:

- Vilka uppfattningar har de intervjuade förskollärarna om högläsningens funktion i förskolan?
- Hur ser de intervjuade förskollärarna på sambandet mellan lärande och högläsning?
- Hur uppfattar de intervjuade förskollärarna sina förutsättningar att genomföra högläsning i förskolan?
- Vilka uppfattningar om och erfarenheter av digitala alternativ/hjälpmedel vid högläsning har de intervjuade förskollärarna?

3 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi att anknyta den här kvalitativa studien till tidigare genomförd forskning och vetenskapliga artiklar som är av relevans för det ämne denna studie berör. När vi som skriver denna studie har sökt efter relevanta artiklar har vi använt oss av webbsidor som finns tillgängliga på Göteborgs Universitets hemsidor. Den webbsida som använts är, *education research complete*.

Nedan följer de artiklar som vi använt oss av under kategoriserade rubriker.

3.1 Högläsningens fördelar och förutsättningar för genomförande

I detta stycke presenteras forskning som har visat vikten av högläsning för små barn, vilka fördelar som finns och varför det kan anses viktigt att detta sker i förskolan.

I en artikel av Sterling och Shins (2001) skriver författarna om fördelarna med högläsning och vilka egenskaper det hjälper yngre barn att utveckla. Exempel på dessa egenskaper är att utveckla tillit till den egna kognitiva förmågan, turtagning och att svara på frågor. Detta är i sin tur egenskaper som skapar läskunniga och skrivande barn. Sterling och Shins (2001) skriver även om vilka strategier som pedagoger kan använda sig av vid högläsning. I artikeln får vi ta del av metoder som hjälper pedagoger att utforma och genomföra en givande läsning. Exempel på dessa metoder är att använda sig utav handgestikulationer, anpassa rösten till det som inträffar i berättelsen och ljudeffekter. Om det är ett barn som inte har förmågan att sitta lugnt och lyssna under läsningen kan det vara en idé att ta barnet i knät. Författarna av artikeln skriver även om hur viktig läsning för barn i låg ålder är för utvecklingen av barns vokabulär.

Kinsner och Parlakian (2021) nämner i sin artikel att barnen vid högläsning även får insikter om världskunskap, hur världen fungerar och hur exempelvis objekt och handlingar kan relatera till varandra. Högläsningen kan också ge barnen möjligheter till att analysera kring sociala och emotionella omständigheter och erfarenheter, förutsatt att pedagogen i sitt förarbete har kunskap om barngruppen och väljer texter som passar utifrån målet.

Campbell och Neumann (2020) förespråkar lärares närvarande och stöd vid högläsningssituationer med barn i sin kunskapsöversikt. Boksamtal eller dialogisk läsning tillsammans med barn vid högläsning främjar barnens språkutveckling och kan resultera i att barnen utvecklar ett rikare ordförråd. Detta resultat kan uppnås utifrån en uppmuntrande lärare som stöttar och utmanar barnen i en meningsfull dialog, reflektion och diskussion samt ställer öppna frågor om boken de läser tillsammans. Campbell och Neumann påpekar även att böcker med mer avancerat språk är till fördel då barnen kan utöka sitt ordförråd tack vare en lärare som sätter orden/språket i andra kontexter som barnen kan relatera till, detta kan uppmuntra och stimulera barnens kreativa tänkande.

Damber (2015) skriver i sin artikel om en studie som bygger på insamlade data från 39 olika förskolor över hela Sverige. Studiens syfte är att genom svar på frågor beskriva och analysera högläsning av barnlitteratur på förskolor i Sverige. Resultaten bygger på observationer där de har sökt svar på frågorna; Hur ofta sker högläsning? Hur länge varar en högläsningssituation? Hur väljs barnlitteraturen som ska läsas? Vem initierade högläsningen? Resultatet av denna studie tyder på att högläsning oftast är oplanerad, saknar tydligt sammanhang, valet av barnlitteratur sker slumpmässigt, högläsning förekommer ca en gång per dag och att uppföljningsaktiviteter sker vid 27% av lästillfällena. Författarna drar därför slutsatsen att

högläsning på förskolor främst har ett disciplinärt syfte att samla och stilla barngruppen. Ett annat resultat som synliggjordes var att det i samtliga fokusgrupper kom fram att förskollärarens personliga intresse för läsning spelar avgörande roll i hur ofta högläsning genomförs.

Alatalo & Westlund (2019) skriver i sin artikel om vid vilka tillfällen som förskollärare använder sig av högläsning i förskolan. Tre fokusgrupper har deltagit i studien och genomfört planerade högläsningstillfällen. Det blir i studien synligt att det finns en vilja att genomföra planerade lästillfällen men att det av praktiska och organisatoriska skäl blir svårt att genomföra. Förskollärarna beskriver att de upplever att styrfaktorer som barngruppens antal och styrdokumentens krav på att arbeta med specifika ämnen gör att de inte lyckas planera och genomföra den högläsning de försöker organisera.

3.2 Digitala verktyg vid högläsning

Campbell och Neumann (2020) skriver att förutom fysiska böcker kan digitala verktyg såsom e-böcker, spel och ljudböcker på surfplattor också främja barnens språkutveckling. Mest positiv effekt på barns språkutveckling när de interagerar med digitala verktyg menar författarna att det har visat sig vara när läraren är med och stödjer barnen utifrån CAT strategier (kognitiva, affektiva och tekniska). Vilket innebär att läraren ger kognitiv stöttning genom att ställa frågor samtidigt som de uppmärksammar ord och pekar ut detaljer i bilder. Emotionell stöttning genom positiv uppmuntran och återkoppling samt teknisk stöttning kopplats till användandet av surfplattan. Digitala verktyg uppmuntras av författarna att användas som ett komplement till högläsning med boksamtal/dialogisk läsning förutsatt att det finns en stöttande vuxen med när barnet använder det (Campbell & Neumann, 2020).

I en annan artikel från Neumann (2020) görs en observationsstudie där en förskollärare har observerats under sammanlagt 14 högläsningssituationer. Förskolläraren fick högläsa en saga från en läsapp på en surfplatta och sen läsa samma saga igen i fysisk bokform. Lärarens form av stödjande tekniker under läsandet observerades utifrån CAT strategier. Ett av resultaten från studien var att läraren spenderade längre tid och gjorde fler uttalanden under läsningen på surfplattan. Samt använde sig av mer affektiva och tekniska strategier under högläsningen på surfplattan. Författaren menar att detta kan betyda att dessa två tekniker är av större vikt under läsning med hjälp av digitala verktyg.

I Samuelsson, Price och Jewitts (2021) kvalitativa studie jämförs förskollärares och barns sociala kommunikation vid användandet av Ipad respektive högläsning ur fysisk bok. När interaktionerna observerades så gjordes dessa mestadels utifrån att en förskollärare satt tillsammans med två barn med antingen Ipad eller bok. Studiens resultat visar att de frågor som läraren ställer till barnet vid användandet av Ipad vanligtvis besvaras av barnet genom en fysisk handling på Ipaden. Detta skiljde sig från högläsning i bok där mer ömsesidig explorativ kommunikation utfördes. Dock menar forskarna i studien att med Ipad sker fortfarande kommunikation trots att den inte är lika verbal, då barnet med sin kropp interagerar utifrån verbal information.

Digitala verktyg används av allt fler yngre barn och surfplattor har blivit ett verktyg som även används i förskolan. I en kvantitativ studie som gjordes i Australien av Hatzigianni och Kalaitzidis (2018) så undersökte de vad lärare hade för inställningar till att surfplattor användes av yngre barn och vad lärarna själva hade för attityder och åsikter till det digitala verktyget. I den dataanalys som gjordes var ett av deras fokus att få undersöka vad lärarna hade för tekniska färdigheter och hur de själva såg på tekniska hjälpmedel. I studiens resultat visade det sig att

det var 73 % av lärarna som ansåg att de hade bra självsäkerhet när det kommer till att använda dessa verktyg i vardagen/jobbrelaterade situationer. Men enbart 32 % svarade att de kände sig självsäkra att använda digitala verktyg tillsammans med de yngre barnen. Anledningar till att lärarens självsäkerhet minskade var på grund av olika faktorer, exempelvis var det några av lärarna som hade personliga åsikter som innebar att de inte tyckte att de allra minsta barnen borde använda sig av teknologi, några av lärarna uttryckte att de inte hade tillräckligt med kunskap om tekniska resurser och några av lärarna hade uttryckt att det går emot deras lärarfilosofi.

4 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

Under denna rubrik kommer den valda forskningsansatsen och teoretiska utgångspunkten att presenteras. Denna forskningsansats har legat som teoretisk utgångspunkt för att undersöka förskollärares uppfattningar och erfarenheter om högläsningen i förskolan.

4.1 Fenomenografi

Studien tar utgångspunkt och genomförs i fenomenografisk ansats. Fenomenografi utgår ifrån att människan endast handlar utifrån sin relation till sin omvärld så som hen själv uppfattar och upplever den. Denna uppfattning är alltså individuell och skiljer sig från person till person. För att kunna försöka förstå hur andra människor förstår och hanterar fenomen krävs det att forskaren försöker närma sig den andres perspektiv. Detta för att kunna förstå de skilda sätt som olika individer kan uppfatta ett gemensamt fenomen på. Inom fenomenografi talar en om första och andra ordningens perspektiv. Första ordningens perspektiv syftar till fakta om hur världen är beskaffad (till exempel forskning som tagits fram kring högläsningens positiva effekter). Andra ordningens perspektiv däremot är det som den här studien studerar då det i stället riktar in sig på människors olika subjektiva erfarenheter av ett fenomen (Marton & Booth, 2000).

Fenomenografi är en ansats som är till för att kunna beskriva, uppfatta, urskilja och hantera vissa frågor som är adekvata för lärande och förståelse i pedagogiska sammanhang (Marton & Booth, 2000). Svensson och Åkerblom (2020) menar att fenomenografi som teoretisk ansats är passande för att undersöka förskollärares uppfattning om ett fenomen som högläsning i förskolan. Fenomenografi är en gren som vuxit ur fenomenologi. Fenomenologi riktar in sig på vad ett fenomen är och skillnader mellan upplevelser kring dem, medan fenomenografi som metod studerar hur vi kan förstå hur enskilda individer upplever och uppfattar fenomen utifrån sin personliga förståelse (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

4.2 Centrala begrepp

Uppfattning - För att kunna närma oss forskningsobjektet, som i detta fall är förskollärares uppfattning om högläsning i förskolan behöver vi skapa en gemensam förståelse för begreppet uppfattning. Svensson och Åkerblom (2020) menar att uppfattningen av ett fenomen har vissa framträdande och avgörande gemensamma drag. Ett av dessa drag är att en uppfattning av ett fenomen kräver urskiljning från sitt sammanhang. Att urskilja det som uppfattas ifrån det sammanhang de befinner sig i och se det som ett fenomen i sig själv. Urskiljandet innebär också uppfattningen av olika delar inom fenomenet.

Variation - När ett resultat ska skrivas fram utifrån det insamlade empiriska materialet görs detta utifrån respondenternas uppfattningar kring ämnet. För att resultatet ska få en så hög reliabilitet som möjligt kommer vi att söka efter variationer i förskollärarnas uttalanden, och

jämföra dessa med varandra. Variation är enligt Marton och Booth (2000) ett begrepp som innebär att det förekommer en förändring mellan de olika uttalandena. En förändring som gör det möjligt för de som tar del av informationen att se och upptäcka skillnader i sätten som de intervjuade har erfart en viss typ av situation.

Fenomen – Analysen av denna studies empiriska material kommer att utgå ifrån de fenomen som respondenterna har erfart och sedan uttryckt. Ett fenomen är ett observerbart skeende. Till skillnad från en upplevelse som är något en erfår i sociala sammanhang så är ett fenomen en tankeskapelse. En situation som kantas av den egna åsikten och den fria tanken, ingen kan erfara ett fenomen utan att först ha varit med om en situation (Marton & Booth, 2000).

Beskrivningskategorier – Den variation som människor uppfattar olika fenomen på kan delas upp i olika beskrivningskategorier. Utifrån andra ordningens perspektiv beskriver kategorin hur den enskilde individen uppfattat/erfarit fenomenet. Detta i sig beskriver inte det faktiska fenomenet utan visar enbart den individuella respondentens uppfattning av fenomenet. En individuell uppfattning av fenomenet kan inte forskaren beskriva fullständigt utan enbart tolka utifrån vad respondenten berättar om hur hen själv erfart/uppfattat fenomenet. Efter att ha samlat in det empiriska materialet och dessa har delats upp i olika beskrivningskategorier sammanställs de skilda sätt som fenomenet erfarts på i ett fenomenografiskt *utfallsrum*. Utfallsrum är en sammanställning av beskrivningskategorier som skildrar de olika sätt fenomenet erfarts på samt hur dessa kan relatera till varandra (Marton & Booth, 2000).

Högläsning - Begreppet högläsning kan tolkas på olika sätt. Högläsning definieras av Nationalencyklopedin (högläsning, u.å) som ”att läsa en text högt för åhörare”. I denna undersökning syftar högläsning på den läsning som förskolläraren genomför högt för en eller flera barn. Högläsningen kan ske utifrån en fysisk bok eller ett digitalt alternativ som en läsapp på en surfplatta.

5 Metod och genomförande

I detta avsnitt presenterar vi studiens uppbyggnad. Studiens alla olika delar presenteras för att skapa en tydlighet i hur denna studie är uppbyggd och har genomförts. Hur urvalet av de intervjuade togs fram, hur intervjuerna genomförts, vad som legat till grund när material från intervjuer har transkriberats, samt vilka etiska överväganden som gjorts och har legat till grund under studiens genomförande.

5.1 Metodologiska val

Denna studie fokuserar på förskollärares uppfattningar om högläsning. Studien som genomförts är kvalitativ och har genomförts med intervju som metod. Valet att genomföra en kvalitativ studie och inte en kvantitativ studie gjordes då det var förskollärares personliga uppfattningar som var huvudsakligt fokus. Hade studien genomförts med en kvantitativ ansats hade studiens resultat ombildats till statistik och därför inte passat vald teoretisk ansats och utskrivna syfte. Genom att välja en kvalitativ ansats möjliggörs intervju som metod och att ställa öppna frågor till de intervjuade. De öppna frågorna resulterar i mer nyanserade svar. Detta resulterade i ett empiriskt material som färgats av respondenternas personliga åsikter (Svensson & Ahrne, 2015).

5.1.1 Intervju

Intervju används som metod för att möjliggöra samt erhålla mer specifika svar och förklaringar samtidigt som möjlighet att ställa följdfrågor relaterade till studiens syfte och frågeställning blir genomförbart. Intervju som metod är enligt Svensson och Åkerblom (2020) den vanligaste metoden när den teoretiska utgångspunkten är fenomenografi, eftersom intervju är det mest direkta sättet att få vetskap om hur någon uppfattar något. Valet av metod kan ses som vilket sätt forskarna väljer att närma sig och få en tydligare bild av verkligheten för att komma närmare och få en djupare förståelse för det som undersöks (Bjørndal, 2018).

I vilken miljö intervjun utspelar sig, har en väsentlig betydelse för genomförandet (Eriksson Barajas m.fl, 2013). Det är viktigt att skapa en trygg miljö för respondenterna. Att planera tidsramen och att intervjun genomförs i en för respondenterna trygg miljö är två faktorer som bidrar till denna trygghet. Intervjuerna har genomförts både på plats på de olika förskolorna och digitalt över Zoom. Samtliga förskollärare gavs valet att själva bestämma vilken av dessa två former som passade bäst för dem och vilken de kände sig mest bekväm med. Resultatet blev att intervjun med respondent Karin och Sara gjordes över Zoom, medan intervjun med respondenterna Maria, Hanna, Nina och Anneli genomfördes på plats på respektive förskola. Varje intervju hade en tidsram på en timma.

Samtliga intervjuer utgick från ett frågeformulär som framtagits utifrån studiens syfte (se bilaga B). Frågeformuläret består av öppna frågor och även förslag på följdfrågor för att möjliggöra mer utförliga svar från respondenterna. Frågeformuläret användes endast av de som ledde intervjun. Innan genomförande diskuterades även vikten av att undvika ledande frågor i största möjliga mån för att inte påverka svaren från respondenterna.

5.1.2 Transkription

När en studie genomförs med intervju som metod krävs det att detta material transkriberas för att kunna användas som empiriskt material. Ofta är intervjuerna inspelade via ljudupptagning. Dessa ljudupptagningar ska sedan överföras till skrift, detta ska göras ordagrant. Vid eventuella ändringar i respondenternas uttalanden ska detta tydligt skrivas med i etiska överväganden för att bidra till studiens reliabilitet. Ändringar som gjorts av respondenternas uttalanden i denna studie är vissa förtydliganden av språk och grammatik för att göra texten läsbar. Dessa förändringar har endast gjorts om det har varit möjligt att göra utan att förändra innehållet i respondentens svar (Alvehus, 2013; Svensson & Ahrne, 2015).

När intervjuerna som gjorts i samband med denna studie har genomförts har ljudupptagning använts som metod för att samla in data från intervjuerna. Detta har gjorts för att det insamlade materialet ska innehålla tillräckligt med information. De transkriptioner som har genomförts har och kommer att utgöra en stor del av studiens resultat. Uttalanden kan i redovisningen av resultatet genomgå mindre förändringar för att bli mer likt skriftspråk (Alvehus, 2013).

5.1.3 Analysmetod

Denna kvalitativa studie arbetas fram med en fenomenografisk ansats som grund och den kommer att bli central under analysen. När intervjuerna har genomförts ska det empiriska materialet tolkas, förstås och beskrivas i enlighet med respondenternas uttalanden. Sedan lyfts de olika förskollärarnas uppfattningar fram och kopplas till forskningsfrågorna. Därefter ställs

studiens framtagna resultat mot aktuell forskning och diskuteras. Det utskrivna syftet styr valet av analys och hur den genomförs (Eriksson Barajas m.fl., 2013).

Vid genomförandet av analysen har specifika beskrivningskategorier tagits fram med hänsyn till studiens forskningsfrågor. Dessa teman kommer sedan att användas för att kategorisera de svar som respondenterna givit. Dessa svar kommer att citeras och kopplas till relevant forskning. Genom att kategorisera svaren som samlats in via intervjuerna blir det enklare att se vilka delar av intervjuerna/transkriptionerna som är relevanta i relation till det som är studiens huvudsakliga syfte (Bryman, 2018).

Bryman (2018) tar upp flera tillvägagångssätt som en forskare kan använda sig av när hen analyserar sitt empiriska material. I den här studien används en tematisk analysmetod då det utifrån de intervjuades utsagor gjorts kategoriseringar av teman som kopplar till studiens syfte och frågeställningar. Genomförandet av tematisk analys styrs av ett antal allmänna principer där varje princip förklarar i vilken ordning analysen bör göras och övergripande instruktioner. Genom att jämföra de olika forskollärarnas uppfattningar så fokuserar studien främst på skillnader och likheter mellan deras uttalanden utifrån bland annat tema högläsning. I och med detta kopplas analysmetod ihop med vald teori, fenomenografi. När teman synliggörs bör de även försvaras och förklaras så att läsaren av studien kan få en klarare inblick om varför det valda temat är av vikt samt av vilken betydelse den har. Detta kan göras genom att jämföra med tidigare forskning samt synliggöra processen om hur de olika teman har kommit att identifieras. Här bör också andra delar av processen framgå till exempel hur kodning av materialet gått till.

5.1.4 Kodning

När forskare ska analysera sitt empiriska material så behöver de i flesta fall koda texten för att kunna få fram värdefull information (Bryman, 2018). Vid kodning av text ska en enligt Lofland och Lofland (2005) ställa sig själv övergripande frågor som hjälper en att fördjupa sig i materialets innehåll. Frågor som på förhand då bestämts och används som ett verktyg för att få ut så mycket som möjligt av texten samtidigt som processen styrs av den analysmetod som forskaren valt att använda sig utav.

Kodning är en del i analysen samtidigt som de koder som framställs är delar utav det hela materialet som samlats in. I början när texten kodas kan det bli en överdriven mängd av koder som sedan kan behöva smaldas av, sammanställas och konkretiseras ytterligare. Det gäller att som forskare inte förlora varken innehållet i det insamlade materialet eller det faktiska svaret. En risk med kodning är att en försöker sätta ett kvantitativt värde på en kvalitativ egenskap eller ett fenomen. När en kodar kan också innehållet fragmentiseras, och den data som genererats kan få en annan betydelse än den hade i sitt sammanhang. Det i sin tur skulle kunna leda till att det sammanställda materialet inte representeras på rätt sätt när en kodar den (Bryman, 2018).

5.2 Urval

Vid genomförande av en kvalitativ studie är syftet ofta att försöka öka förståelsen, förklara eller beskriva ett specifikt område. Eriksson Barajas m.fl., (2013) presenterar tre olika urvalsstrategier som är vanligast vid en kvalitativ studie; *strategiskt urval*, *snöbollsurval* och *teoretiskt urval*. Strategiskt urval innebär att forskaren utgår från studiens syfte och skapar urvalskriterier som i sin tur sätter regler för vem som kan inkluderas eller inte.

Strategiskt urval är den form av urvalstrategi som använts i denna studie. För att insamlad data skulle bli mer jämförbar har en avgränsning gjorts i vilken personal som ska delta i intervjun.

För att säkerställa att alla deltagare har genomgått en likvärdig utbildning intervjuades därför enbart förskollärare. Yrkeserfarenheten och vilken åldersgrupp de arbetar med varierar mellan de utvalda respondenterna, Eriksson Barajas m.fl., (2013) menar att dessa skillnader kan medföra en variation i svaren som ges vid intervjun.

För att tidseffektivisera och möjliggöra genomförandet av studien inom de givna ramarna har urvalet av intervjuerna begränsats samt genomförts i tre förskolor. Dessa tre förskolor är en del av Göteborgs universitets verksamhetsförlagda utbildning. Inom ramarna för studien gjordes bedömningen att genomföra sex intervjuer.

5.3 Genomförande och databehandling

Inför intervjuerna förbereddes en frågeguide (se bilaga B) där frågor kopplat till studiens syfte och frågeställningar skrevs upp för att sedan användas som underlag i intervjuer med sex olika förskollärare. Inför intervjuerna skickades det ut mejl med förfrågan om intervju där syftet för intervjun synliggjordes, vilka det är som intervjuar och varför, samt hur lång tid intervjun beräknades ta. Etiska ställningstaganden framgick i mejlen samt att ljudupptagning skulle användas i intervjun.

5.3.1 Respondenter

Samtliga sex respondenter som deltagit i studien har av forskningsetiska principer anonymiserats och tilldelats ett fiktivt namn. Förskollärare som deltog informerades och försäkrades om detta innan intervjun genomfördes.

Respondenterna kommer från tre olika förskolor ifrån Göteborgs och Partilles kommun. På varje förskola har två förskollärare intervjuats, men alla sex förskollärare arbetar på skilda avdelningar och arbetslag. Detta val gjordes för att tideffektivisera genomförandet av intervjuerna och samtidigt öka möjligheten att synliggöra förskollärarnas varierade uppfattning och erfarenhet av högläsning. Vidare i studien kommer vi referera till förskollärarna genom att använda deras fiktiva namn. Se tabellen nedan.

Respondent:	Fiktivt namn:	Erfarenhet som förskollärare:	Barngrupp:
F1	Maria	4 år som Förskollärare	1–3 år
F2	Karin	15 år som förskollärare	3–5 år
F3	Hanna	22 år som förskollärare	1–3 år
F4	Nina	11 år som förskollärare	1–3 år
F5	Anneli	16 år som förskollärare	3–5 år
F6	Sara	29 år som förskollärare	1–3 år

5.4 Metoddiskussion

För att i en vetenskapligt akademisk värld öka en studies trovärdighet används begreppen *validitet*, *reliabilitet* & *generaliserbarhet*.

5.4.1 Validitet

För att säkerställa att studiens validitet är hög har en noggrann planering av upplägget av intervjuer, studiens syfte och frågeställningar genomförts. Genom att säkerställa att valet av

metod faktisk kan generera data som går att analysera i förhållande till syfte och frågeställningar ökar också studiens validitet och att det som ska undersökas faktiskt undersöks (Hellman & Hellman, 2020).

5.4.2 Reliabilitet

Det är viktigt att studien har en trovärdighet (reliabilitet), det betyder att läsaren uppfattar texten/studien som pålitlig. Genom användandet av den fenomenografiska ansatsen är studien intresserad av de intervjuades uppfattningar kring högläsning med barnen och deras personliga erfarenheter och uppfattningar tolkas och skrivs fram. För att öka studiens trovärdighet behöver metodval, genomförande och resultatanalys i studien utvecklas och förklaras för läsaren så att texten får en viss transparens, detta gör texten mer tillgänglig för att kritiserar och diskuteras. Genom studien behöver därför alla tillvägagångssätt samt tolkningar presenteras och försvaras utifrån både svagheter och styrkor (Svensson & Ahrne, 2015). Studien får även ökad reliabilitet när den vid upprepade tillfällen refererar till relevant litteratur samt tidigare forskning som är relaterad till den valda teorin samt det ämne som undersöks (Berntsson, 2006).

5.4.3 Generaliserbarhet

När en kvalitativ intervjustudie med fenomenografisk ansats genomförs går resultatet inte att generalisera. Svaren som samlas in via intervjuerna baseras på de intervjuades uppfattningar och egna tankar. Hade sex andra förskollärare intervjuats och svarat utifrån sina uppfattningar, tankar och erfarenheter hade resultatet kunnat sett annorlunda ut. Det kommer därför inte vara en garanti att resultatet blir densamma efter ytterligare genomförd studie med samma metod och syfte (Svensson & Ahrne, 2015).

5.5 Etiska överväganden

Etiska överväganden studien har förhållit sig till är bland annat förskollärarnas anonymitet i intervjuerna, samt att studiens syfte och frågeställningar har gjorts explicit för de som blev intervjuade samt att det var frivilligt att delta. Efter transkriberingen görs respondenternas namn om till siffror och samtliga ljudupptagningar raderas.

Efter genomförandet av intervjuerna har ljudupptagningarna transkriberats. När detta genomförts har språket i intervjuerna anpassats till ett språk som är mer likt det skriftspråk som vi använder oss av. De intervjuades transkriberade material kommer dock att behålla samma kontenta som vid uttalandet (Alvehus, 2013; Svensson & Ahrne, 2015).

Samtliga respondenter har informerats om sin garanterade anonymitet och hur ljudupptagningen kommer hanteras i det informationsmejl (se bilaga a) som de fått i samband med förfrågan om deltagande i intervju. Då det är förskollärare som intervjuas och detta ska göras på deras arbetsplats så blev de informerade innan om omständigheterna kring intervjun. Detta så att de kunde planera in intervjun i den mån att den inte stör deras undervisning och tid med barngruppen. Vi har även varit måna om att upprätthålla en god stämning och ett vänligt bemötande under intervjun då det bidrar till ett positivt samspel (Svensson & Ahrne, 2015; Svensson & Åkerblom, 2020; Zetterquist-Eriksson & Ahrne, 2015).

6 Resultat

I detta stycke presenteras resultatet som framkommit av de intervjuerna som har genomförts i samband med studien. Detta resultat presenteras utifrån fyra olika beskrivningskategorier kopplade till studiens syfte. De teman som kommer att konkretisera resultatet är: *Lärande och språkutveckling vid högläsning, Högläsningens syfte och funktion i förskolan, Användning av digitala verktyg vid högläsning samt Förutsättningar och hinder för genomförandet av högläsning.*

6.1 Lärande och språkutveckling vid högläsning

Samtliga intervjuade förskollärarna har uttryckt att de uppfattar ett samband mellan högläsning, lärande och utveckling. De lärandeaspekter som uttrycks i störst utsträckning är de språkutvecklande aspekterna högläsningen bidrar till.

.../Deras språk, barnens språkutveckling att de ska få lära sig många nya ord. Och många nya begrepp. Och just det här att man också förklarar svåra ord. Det blir ganska naturligt att man läser en bok och så vet man, det här ordet kanske är lite klurigt. Man förklarar runt om vad det betyder också då. Så det är viktigt. Det är en stor del och det är väldigt uppskattat också med berättandet. .../-Anneli

Alltså, syftet är ju att utveckla barnens språk, att det är ju en språkutveckling i det hela. Det är lika viktigt att de läser hemma för barnen som att vi läser här. .../-Nina

Det är ju dels för att ge barnen enligt läroplanen, ska ju liksom utveckla ett nyanserat språk och väcka intresse för skriftspråket. Då är det ju dels för att barnen behöver en grund för att bygga upp och då börjar man i den proximala utvecklingszonen och man tränar upp barnen för att lyssna och förstå. Få läskondis, det är ju jätteviktigt att de får det. .../-Maria

Karin benämner högläsning som ett verktyg för att kunna utveckla barns språk, och att högläsningen bidrar till att barnen i slutändan kommer att kunna läsa på egen hand. Lärande behöver alltså inte alltid ses som ett lärande i sig, utan kan användas som ett redskap för att stötta barns språkutveckling.

.../ Det är en stor eller viktig del av språkutveckling hos barnen. När man läser högt så ger man barnen möjlighet att kunna utveckla sitt .../språk, talspråket, vidga ordförrådet, få möjlighet att utveckla sin berättelseförmåga, förmåga att kunna berätta vidare, väcker också intresse för bild och text och också sin förmåga att kunna uttrycka sina tankar. .../-Karin

Utöver den språkutveckling som sker vid högläsning uttrycker Sara och Hanna att det leder till en utveckling av barns fantasi och föreställningsförmåga. Genom att förskolläraren själv har inlevelse i den litteratur hen framför till barnen skapas inte enbart en lärandesituation utan också en upplevelse.

Det finns ju språkliga fördelar men även för fantasin. För att med högläsning kan man använda sin röst och berättelseförmåga på ett helt annat vis och då kan man locka dom som inte är så intresserade. Det är ett lätt sätt att få med dom när man använder olika röster och olika figurer och man får det mycket mer levande. .../-Sara

.../Man kan få in så många delar i det, framför allt när det gäller språk ur språkutvecklingsperspektiv och samvaro med barnen och kommunikation, och fantasi/.../- Hanna

Så syftet är dels för att de ska få ett nyanserat talspråk eller ja, väcka intresse för skriftspråket och stimulera föreställningsförmåga. Att man kan dramatisera, man kan tänka, fantisera, bara blunda och liksom försöka föreställa sig slottet eller liksom hur ser det ut för dig. - Maria

Anneli, Maria och Karin fortsätter sedan att prata om hur viktigt det är att välja litteratur med omsorg. Det finns stora möjligheter att arbeta med olika områden som till exempel konflikthantering och kompisrelationer i samband med högläsningen.

/.../Vad är målet med den här typ litteraturen, vi använder oss utav nu, varför använder vi oss av den här litteraturen? /.../ Vad ser vi för behov i barngruppen här och nu? Men det kanske är jobbigt med konflikthantering i barngruppen och det kanske är jobbigt med sociala relationer, då får man ju hitta litteratur ja utifrån det. Så tänker jag mycket när jag tänker på vad man nu ska välja för form av litteratur. /.../ -Anneli

/.../till exempel jobbade vi med kompisböckerna. Det var normer och värden och reglerna. /.../ vi har ju den som en referensram som vi alltid kan refererar till/.../Det är ju konfliktlösning. Det är ju liksom att jobba med normer och världen, så det är att göra saker och ting medvetet. Det är inte bara liksom att jag sätter regler för elakhetens skull. För att man ska kunna bli demokratiska medborgare /.../man behöver öva på allt det här, och då är det ju jättebra att ha något som man kan luta sig mot. – Maria

/.../ Den ger också tillfälle att kunna prata om sina känslor, man kan samtala om hur man betar sig mot varandra. Alltså när man läser så förstår man sig själv och förstår mer av hur andra funkar. /.../ -Karin

Fortsättningsvis nämner de intervjuade förskollärarna tillvägagångssätt för att arbeta med högläsning i den dagliga verksamheten. Flera av förskollärarna är av uppfattningen att lärandet inte bara sker vid den faktiska läsningen utan kan erövrats på olika sätt. Bland annat nämner Karin hur barnen tar med sig det de hör vid en lässituation in i leken.

/.../ Ja, men i dagsläge jobbar vi med babblarna. Och barnen har ju erfarenhet av babblarna. Det är ju för att vi ska kunna tala. Kunna höra de här olika bokstavsljuden. Få ett bestämt ljud ut, alltså det krävs ju en metakognition så att jag kan styra över mina jollrande, därför vi valde babblarna. /.../ vi tränar även i pragmatik också, vad ordet innebär. /.../ Förklara vad betyder det här ordet? Det är ju det, det är också en träning så att de inte bara ska låta, man ska ju vara nyfiken och ställa frågan och ta reda på innebörden av orden. Och det här med nyanserat språk i det vardagliga. I vardagen vi har ju kanske 100 ord som vi vänder och vrider och använder, men när det är liksom, när man läser bok då är det ju jättemånga ord som barnen kan erfaras. – Maria

Jag tycker att för att kunna fördjupa lärande och kunna hjälpa barnen att fokusera mer på boken så tycker jag man ska stoppa, diskutera, ställa frågor. Och man ska inte nöja sig med att läsa boken en gång. Man läser boken flera gånger och låter sen barnen nästa gång kanske ställa frågor. /.../ -Karin

/.../Jag gjorde en gång med Alfons Åberg har kalas. För jag vet själv när jag var liten, att jag tyckte den var så fin den här boken, med olika tårtor, kalashattar och då tog jag med den. Men det var efter vilan, men det var att vi läste boken på själva vilan. Men sen fortsatte vi och la boken att ni får göra er egen kalashatt. Hur skulle den se ut? Så fick de göra en ritning och sen så gjorde vi de där hattarna. Och så fick de göra också vilken, vad har du för drömtårta? Så fick de måla sin drömtårta. Så hjälper jag dem hur de, vad skulle det vara i. Och så skrev jag på ett papper för dem som kunde skriva, men kanske inte visste hur det stavas så och så skrev de efter det som jag hade skrivit då. /.../-Nina

Att samtala och diskutera med barnen under och efter högläsningen kallas dialogisk läsning och boksamtal. De intervjuade förskollärarna uttrycker vidare strävan efter att genomföra dialogisk läsning och boksamtal i samband med högläsningen.

.../Jag gör nog en blandning av dialogisk läsning och boksamtal skulle jag säga. I ett drömläge vore det gött om man alltid hade tid att göra det. Återkoppla, samtala om vad man har läst, gå tillbaka och prata och titta på bilderna igen. Men tyvärr är det ju så att verkligheten inte alltid är så att det finns möjlighet till det. .../ -Sara

Ja vi har ju liksom tydliga strukturer. Vi har ju förberedande frågor, vi jobbar ju med pragmatik, semantik och grammatik. Vi har ju också olika fokus på olika tider, har vi fokus på verben eller har vi fokus på, vad det är nu, adjektiv eller propositioner, då är det ju liksom när vi läser, dem lyfter vi också upp. - Maria

.../Man ser en lärandeprocess i det också att de lär sig utav det också att få tänka till och just att få lyssna och det här lyssna och sen ska kunna återberätta också. Det är också en grej man behöver träna och öva på och det är ganska nyttigt att öva på det i tidig ålder för det är ju mycket det man ser i skolan sen. .../-Anneli

Maria och Sara nämner även hur bilderna i boken kan utgöra ett gott underlag för att möjliggöra boksamtal tillsammans med barnen.

Alltså, det är ju jättemycket mellan raderna. Det är jättemycket i bilderna och det här området kan man inte bara läsa för vi har verkligen olika språknivåer. Det finns alltid några ord man behöver förklara och sen är det liksom ja, språkförståelsen är ju olika. Då behöver man ju checka av. Och då är det ju liksom viktigt att bokläsning är ju aldrig liksom högläsning, det är ju boksamtal, att man samtalar kring. För jag kan prata, det är inte jag som ska liksom lära mig egentligen, de ska ju vara delaktiga.../ hamna i bokens värld, det är ju jätteviktigt. – Maria

.../ Men med de yngre barnen tänker jag att man gör det hela tiden. Det är svårt att läsa en bokpärm till pärm, det går ju nästan inte. Utan det blir ju ett samtal om bilderna och vad de gör på bilderna. .../ -Sara

För att göra boken och högläsningen meningsfull och av intresse för barnen uttrycker Hanna och Nina olika strategier som de använder.

.../att man har böcker tillgängligt hela tiden för barn, även om någon stoppar böckerna i munnen. Men de ska ändå finnas tillgängliga, och så får man ju läsa för dem. Och med inlevelse och gärna konkreta material.../- Hanna

Det här, det är ju lärandet hela, men det beror ju också på hur du läser boken. För läser du bara rakt upp och ner och sen bläddrar och inte engagera barnen så är det svårt för barnen att lära sig språket också utan läser med barnen så måste du också, ja men ha ett spännande, du måste ändra röstläget och visa barnen. Men vad är det där för någonting? Vad finns det på sidan i boken? .../-Nina

6.2 Högläsningens funktion i förskolan

Inom förskolans verksamhet är det förskollärares roll att styra upp eller leda aktiviteter som högläsning, men den funktion som högläsning fyller i förskolan kan variera beroende på vilket synsätt förskolläraren har.

Det kan ju vara många olika funktioner när man använder sig av just den aktiviteten högläsning. Dels kan det ju vara det här, en samlande funktion och en lugnande funktion. För en del läser ju kanske just när barnen ska vila och då är det ju nästan och

söva dem och då är det den funktionen. Eller att man har den här ur ett språkutvecklingsperspektiv, att man vill jobba med språkutveckling och introducera nya ord och begrepp och jobba med det. /.../ -Hanna

Hanna nämner ovan olika funktioner som högläsningen kan ha. De intervjuade förskollärarna uttrycker att en kan högläsa av olika anledningar och att högläsningen då fyller olika funktioner. En av dessa funktioner är planerade pedagogiska undervisningstillfällen där pedagogen genomför en läsaktivitet i syfte för barns lärande. Hanna fortsätter med att ge exempel på vilka typ av frågor en som pedagog kan behöva tänka på inför en lässituation.

Man kan ju ha olika syften, dels så kan det ju vara det här att jag planerar en undervisnings aktivitet via högläsning och då förbereder jag ju det ganska mycket. Tänker ut vilken bok, varför just den boken? Hur ska jag introducera den boken för de barnen som jag ska läsa för, vad är det vi ska samtala kring. För det handlar ju inte bara om att jag läser det som står, utan det finns ju fler tankar bakom. Sen finns det ju andra tillfällen om det är spontana situationer att ett barn vill att jag ska läsa en bok, då kanske inte jag är lika förberedd på samma sätt som när jag har planerat en undervisnings aktivitet. Men det kan ju bli en väldigt bra sak ändå, ett samtal och ett socialt samspel där. – Hanna

Sara nämner att just den planerade pedagogiska högläsningen är av stor vikt dels för att säkerställa att samtliga barn får ta del av högläsning, dels för att hon själv har erfarenhet av att utan planering riskerar högläsningen att utebli helt.

/.../ Jag tänkte ofta att det var väldigt tråkigt på min tidigare avdelning att man så pass sällan ändå hade tid att sitta och läsa under spontana lässtunder. Vi hade våra planerade lässtunder en gång i veckan. Vilket var väldigt bra för då fick alla barn högläsning en gång i veckan, Men hade vi inte planerat det så hade det inte blivit högläsning särskilt ofta. /.../ -Sara

En annan funktion som flera av de intervjuade menar att högläsningen har är användning av högläsning för att lugna barngruppen, inte sällan sker det i samband med vilan.

Högläsningen blir ibland för att samla hela barngruppen för att lugna. /.../ -Karin

/.../Högläsningen i nuläget är mer oplanerad och på barnens initiativ. Ofta efter vila när de vill sitta i soffan en stund medan de vaknar till. -Sara

/.../ Då kan jag känna att den tiden men också när de har vaknat. När man sovit en stund och sen kommit upp och man bara, vet ni vad, vi kan läsa en bok. /.../ -Nina

/.../Delvis så är det ju en vilo-aktivitet och det är ofta vid vilan som man har. /.../ Men det kan ju också ett annat syfte att barnen ska kanske. Just för vilan kanske man bara har att de ska komma ner i varv, då är det inte alltid kanske bara högläsning, utan det kan ju vara att man lyssnar på en saga, exempelvis lära sig att koppla av. /.../ Och att barnen behöver återhämtningen under dagen den tiden där, för det är ju väldigt intensivt och långa dagar för barnen, så vi har upplevt att det när man får en liten sådan stund, vilostund så blir det liksom mer harmoni i barngruppen. /.../- Anneli

Maria uttrycker däremot att hon inte använder sig utav högläsning för att lugna barngruppen men att det däremot är av stor vikt att barnen får vila innan och efter att högläsning har genomförts.

Jag har inte högläsning för att lugna. /.../ Då får de bläddra själva i boken, kanske prata med en kompis om bilderna, eller liksom, inte ha det som en lugna ner sig, nej. Det har

jag aldrig valt. /.../ Men att det är viktigt att vila före och efter så att det inte blir en tråkig stund som man ska sitta där och liksom bara få lyssna. Det är förstör ju också för framtida bokupplevelserna liksom högläsning och upplevelserna tänker jag. ”Det fanns en kärring i förskolan som bara ville att jag skulle sitta stilla under en jättelång stund. ” Ja men det blir ju lite så, det jag gör spelar roll. Det ska främja /.../- Maria

Vidare nämner Sara att högläsning ibland används i andra syften, till exempel för att samla barnen. Detta är en funktion som andra förskollärare nämnt som ett positivt användningsområde.

/.../ Ibland är det ett sådant där dåligt syfte, att man har högläsning för att samla jättemånga barn av organisatoriska skäl. Det är ju värdefullt liksom. Men jag upplever att det mer och mer har försvunnit. I min värld så känner jag att det är mindre så. /.../ - Sara

6.3 Användning av digitala verktyg vid högläsning

Högläsning kan genomföras med både den fysiska boken, och med hjälp av olika digitala verktyg. De senaste decennierna har samhället digitaliserats i större utsträckning, något som även märks i förskolan. Idag finns surfplattor på de flesta förskolor och kan användas som ett digitalt alternativ eller komplement till den fysiska boken vid genomförande av högläsning. Samtliga intervjuade förskollärare uttrycker att de har erfarenhet av att använda surfplattan och bilderboksappen Polyglutt vid högläsning. Karin nämner att hon har erfarenhet av att använda surfplattan och Polyglutt på olika sätt. Hon kan läsa själv från appen eller så låter hon appen läsa direkt från surfplattan eller uppkopplat till en projektor.

/.../Men det genererar ju mycket tillbaka så språkutveckling och så vidare och tryck på redan senaste åren att det är oerhört viktigt med högläsning av olika former, alltså eller berättande i stort skulle jag säga. Att man har en kombo med det liksom att man har både Polyglutt som vi har på lärplattorna, men den kan också använda sin egen berättarröst om man bara visar bilderna och man kan också projicerar den upp på väggen liksom. /.../-Anneli

Andra digitala verktyg som nämns i intervjuerna är ljudböcker samt användandet av surfplattan för att projicera film. Anneli nämner här några av hennes upplevda fördelar med användandet av ljudbok, att barnen enbart får ligga och lyssna.

/.../Alla dagar i veckan är jättebra med Polyglutt om man tittar också, men det blir också väldigt mycket intryck. Jag tror inte att det blir samma form av vila för kroppen för barnen och huvudet, som när de bara få ligga och lyssna. Det där är väldigt nyttigt, för det märker man att barnen inte är jättebra på, men alltså när man kommer in i den rutinen att de tycker att det är väldigt skönt, och vi har flera som liksom verkligen slappnar av och somnar när vi haft en sådan form av vila. Kontra då vi har haft vila och projicerat upp bilden. Då är det nästan inga som somnar. Så det blir intryck hela tiden på ett annat sätt. -Anneli

Sara uttrycker att det finns fördelar med de digitala alternativen, men att en som förskollärare bör tänka sig för innan en väljer att utnyttja dessa. Hon säger att det är lätt att högläsningen faller bort för att det kan kännas mycket enklare och mer praktiskt effektivt att använda sig av surfplattan och projektorn. Hon menar på att den enskilda förskolläraren måste värna om högläsningen, boken och berättandet då det blir sårbart när det finns enkla digitala alternativ.

/.../Jag tycker till exempel om man använder Polyglutt, om barnen säger ”Jag vill att paddan ska läsa” så brukar jag säga ”nej det blir inget sådant idag, idag ska jag läsa”. För då blir det en helt annan sak. Jag tycker att de är så monotona i sitt läsande (på Polyglutt). Det kan vara jättebra ibland så, men jag tycker det är mitt främsta syfte. Att barnen ska få upptäcka den fantastiska världen med böcker, berättelser, högläsning och fantasi. Att de får träna sin fantasi och måla inre bilder om det man berättar. Att de får öva sig på sin egna inre bok. -Sara

Även Nina uttrycker att det finns en stor risk att surfplattan utnyttjas, att den används för att en själv som pedagog ska slippa sitta och läsa och istället få en lugn stund.

/.../ Men jag tycker den här digitala har börjat ta över lite för mycket. Folk tycker att det är lite bekvämt med Polyglutt och liksom trycka på det här, att nu ska det spela av sig själv så slipper jag sitta och läsa. /.../ Jag tycker att många utnyttjar Polyglutt till det sämre att man har det lite som att, vi sätter på det här så kan vi sitta och göra något annat. Vi ska ju inte ryckas från verksamheten, för det ska ju våra planeringar räckes till. Inte göra det för att man ska få en lugn stund, för vi jobbar här av en anledning. Så att det kan jag ju tycka att det utnyttjas av vissa väldigt mycket, absolut. /.../-Nina

Samtliga förskollärare uttrycker att de har tillgång till och vet hur surfplattan kan användas som ett komplement till en fysiska boken. Men deras åsikter om Surfplattan som alternativ eller komplement varierar. De positiva aspekterna blir bland annat här mängden litteratur som blir tillgänglig samt det språkliga utbudet.

Ja, det är Polyglutt då och det finns på läsplattan så är det som en app och där kan man ju söka litteratur att utefter olika åldrar, olika genrer. Och ja, det, det är jättebra material i alla fall. /.../ Olika litteratur man får upp det mesta finns det mesta finns i appen så den är väldigt tacksam och den behöver man inte bara köra digitalt eller projicera, utan man kan ju också ha den här lärplattan som en bok och bara läsa och visa liksom. Så den är faktiskt. /.../ -Anneli

/.../ jag är lite kluven till (Polyglutt), alltså, jag tycker att det är bra att det finns att tillgå och man kan upplysa föräldrar också om att det finns. Men det är ju inte säkert att det är rätt dialekt, till exempel kurdiska finns ju massa olika kurdiska dialekter. Det är inte säkert att det är rätt. Och det blir ju inte den här dialogen. -Hanna

Nackdelar med att använda sig av ett digitalt alternativ som surfplattan i jämförelse mot den fysiska boken uttrycks. Här nämner till exempel Nina att Surfplattan kan användas på fel sätt, och då som ett tidsfördriv.

/.../Men om man använder det på fel sätt så blir det ju mer ett tidsfördriv för barnen att sitta själva. Man måste ju ha en lärandesituation om det ska vara en nytta med det, och det tycker jag det blir mer när man sitter och läser en fysisk bok. Att barnen är mer engagerade i det liksom. /.../-Nina

Vidare nämner Sara att barnen vid användandet av Polyglutts ”döda röst” och projicerande av bild inte får samma möjligheter till att utveckla sin fantasi och kreativa förmåga. Det finns inte heller samma möjligheter för barn att interagera med surfplattan på samma sätt som det finns vid användandet av den fysiska boken.

/.../ Barn tränar inte den där fantasivärlden lika mycket längre utan de är så vana vid rörliga bilder och musik och ljud. Det ser jag mycket av nu när jag arbetar med de yngre. Man får vara aktsam så man inte faller i gropen att sätta på rörliga filmer för att

de är så enkelt utan värnar om fantasin, högläsningen, boken och berättandet. /.../ Jag har läst en del på paddan, men det är inte så bra för barnen kan inte peka eller interagera med boken utan att det blir fel och hoppar i boken. -Sara

Även Karin, Anneli och Maria nämner en del negativa aspekter i användningen utav surfplattan i jämförelse till den fysiska boken.

Det är klart att digitalt är inte en levande bok. Det är inte det samma som den fysiska boken. Den fysiska boken man kan ta i, man kan bläddra. Det är en fördel med den fysiska boken. Det blir mindre fysisk kontakt digitala alternativ. -Karin

/.../Om jag läser så kan jag ju liksom själv liksom mer. Jag lever mig själv in i boken på ett annat sätt. För jag använder min egen röstberättarröst och då blir det också att jag pausar och ställer frågor, det kanske inte blir att man gör det på samma sätt när man använder lärplattan med Polyglutt. För att man pausar ju inte på samma sätt då heller. Man kan ju göra det, men det blir inte lika naturligt. Så att barnen behöver ju det här klassiska eller om man ska säga vanliga högläsningen också, för det blir och är skillnad. -Anneli

/.../Att ta en, ha en bok och läsa den, då känns det som att man kan stanna, självklart man kan ju pausa när det är Polyglutt också så kan man ju stanna upp och prata. Men ibland den kan också kännas lite/.../ Det blir liksom de tar över Ipaden eller liksom telefonen tar över i vissa lägen för det känns som att de används lite som barnpassning. Då vill jag ju ta den och då blir det alltid någon ledsen för att den inte kan hålla. Så då brukar vi gömma plattan och projicera, då är det lite svårt att stoppa också. – Maria

Trots de negativa aspekter som flera av förskollärarna ovan pekar på, kan de digitala alternativen ibland uppfattas som en förutsättning för att läsningen alls ska bli av. Fördelarna med digitala alternativ är inte den enda uttrycka anledningen till att använda sig av de digitala alternativ som finns att tillgå. Utan även att de digitala alternativen kan ses som ett verktyg för att ens möjliggöra att högläsningen blir av om det uppstått organisatoriska hinder.

/.../ Det är klart att när vi är mindre bemannad så blir högläsningen lite svårare och barngruppen känns ännu större. Vi de tillfällena så väljer vi alternativet att alla sitter i helgrupp och så använder vi projektorn, stor skärm och Polyglutt. /.../ -Karin

Jag tänker att på vår avdelning så tror jag inte att den byts ut, utan där blir det mer faktiskt. Jag tänker att det är så att den här stunden du sätter på Polyglutt på projektorn plussar på på något vis. Därför att den stunden när man använder Polyglutt så hade man aldrig satt sig och läst bok för alla barnen. För när vi använder Polyglutt så är det för många barn och för sårbart för att sätta sig och högläsa. -Sara

Sara som tidigare nämnt flertalet negativa aspekter med digitala alternativ ser också att det finns fördelar med användandet av surfplattan och Polyglutt.

Ja men det är ju att det finns många olika böcker. Och sen tror jag också att barnen tilltalas av att det är en röst som läser direkt från paddan för att det känns som att det är film, fast det faktiskt är bok. Så jag tror det är därför dom vill ha den där speakerrösten för då känns det som vi ser på film. Dom gillar det liksom. Sen är det ju superbra att alla kan se, det är det mest fantastiska. Att man kan projicera boken. Det är ju helt kungligt. Det är jättebra. Så det finns många fördelar. Det är på många sätt ett fantastiskt hjälpmedel. Det ska man inte låtsas som något annat. /.../ En annan fördel jag kom på nu är att man inte kan riva sönder Polyglutt-böcker /.../ -Sara

Under den tidigare kategorin *Lärande och språkutveckling vid högläsning* uttrycker flera av de intervjuade förskollärarna sin syn på vikten av dialogisk läsning och boksamtal i samband med högläsningen. Här nedan uttrycker Karin, Sara och Anneli sin uppfattning om vad som händer med den dialogiska läsningen och boksamtalet när de använder surfplattan som ett digitalt alternativ till den fysiska boken.

Barnen fokuserar mer på bilderna när man använder Polyglutt och projektorn. Det hindrar inte mig från att stoppa bilden och ställa frågor. Eller ett barn kanske kopplar det som händer i boken till något de själv upplever och då kan man pausa och låta barnet komma in där och sen fortsätta. Jag gör så om jag använder paddan. -Karin

/.../ Men använder man då automatiska högläsningen från Polyglutt så tar den ju inte hänsyn till någonting utan den babblar ju bara på och man missar otroligt mycket av boken. De äldre barnen missar ju då också hur man gör en text levande. Så det är nackdelen med Polyglutt. Och det där om någon vill säga någonting så fortsätter ju bara appen att babbla på. -Sara

/.../ När man projicerar den och de tittar på den. Så blir det ju lite annorlunda för det blir. Det funkar ändå, man kan ju pausa emellanåt och prata och att man pausar när vi har lyssnat på några blad. Så pausar man, så att man kan prata lite för annars plöjer den på, och det känns som att de inte kanske hänger med. Det känns som att de hänger med mer i boken om jag läser själv fysiskt än att det är projicerat för då blir det mer att de tar in bilderna, det blir mer känslösamt. -Anneli

Två av de intervjuade förskollärarna nämner även att personliga förutsättningar kan avgöra huruvida de väljer att högläsa ur den fysiska boken eller med hjälp av digitala alternativ.

/.../Men det kan ju vara bra om jag idag är lite hes. Att det är en sån dag. Eller om man har någon sån här rethosta som ligger, att alltså, jag kommer bara förstöra den här boken. Då är det ett hjälpmedel, men sker det ofta, då ska man ju inte ens vara här liksom. /.../-Nina

Jag har dyslexi som kan hindra mig lite om den fysiska boken är avancerad. Så jag ser att Polyglutt för mig är mer för mig. Det är mer lättare för mig och låter barnen koncentrera bättre än om jag hade hoppat över något ord eller någonting. /.../ -Karin

Sammanfattningsvis kan vi se att förskollärarens egen uppfattning spelar stor roll för hur ofta digitala alternativ som surfplattan används för att genomföra högläsningen verksamheten. Även att de praktiska förutsättningar som tid, bemanningstäthet och barnantal är faktorer som påverkar hur ofta de digitala alternativen används.

6.4 Förutsättningar och hinder för genomförandet av högläsning

Vad är det som kan möjliggöra eller förhindra att högläsningen kan genomföras? De intervjuade förskollärarna nämner att det finns hinder som kan göra att det blir svårare att genomföra högläsningen, men dock att det inte finns något specifikt hinder som kan sätta stopp för högläsningen helt och hållet. Det går alltid att genomföra högläsning men det görs utefter de förutsättningar en som pedagog själv skapar.

Jag skapar ju också förutsättningarna själv. Jag gör ju hela tiden pedagogiskt ställningstagande. /.../ om jag ser att ett barn inte hänger med, då läser jag för

det här barnet i förväg. Och i dagsläget, är vi 4 pedagoger i varje avdelning/.../vi har alltid möjligheten att gå i väg med några barn och läsa för dem för att de ska kunna hänga med. /.../ Vi har några barn som behöver lite extra träning när det gäller sitta och läsa och bläddra. Då ger vi de förutsättningarna. /.../ jag har en rektor som har ungefär, delar samma tankar. – Maria

Vi har bra förutsättningar tycker jag, vi har ju ändå ganska lugn harmonisk barngrupp. Det viktiga är att hålla på rutinerna, oavsett om personal är borta så är det viktigt att ha liksom scheman att man ändå har rutin på det. Man kanske inte. Man sätter liksom inte vikarie med den jobbigaste gruppen oavsett utan den tar man ju själv då. /.../ Förutsättningarna finns alla dagar i veckan så det är bara att göra det utefter de förutsättningar man har helt enkelt. -Anneli

När Karin får en följdfråga om hon upplever en barngrupp med spridda ålder som ett hinder, svarar hon:

Nej det skapar inte hinder. Vi måste tänka och organisera annorlunda bara. När vi gör de mindre grupperna som de ska läsa i så tar vi på vilka som passar med vilka. Vilka har mer språkutveckling? Vilka har mindre ordförråd? Vilka kan inte alls prata än? Så delar vi grupper efter det, men ålder spelar inte stor roll. Det kan finnas en femåring som bara kan några ord och tvååring som är väldigt verbal. Så då kanske vi gör grupper efter hur avancerat bok vi kan läsa. -Karin

Personalbortfall som resulterar i underbemanning lyfts som något som kan uppfattas skapa hinder för genomförandet av högläsning.

Ja, men det skulle väl vara i så fall personalbortfall om det ser helt kaotiskt ut under en dag, då kanske det inte blir att man har för det är också det här just att högläsning. Du kan bara ta fram en bok random och bara läsa, men då blir det ingen pedagogisk aktivitet. På så sätt. Ska du ha en pedagogisk planerad aktivitet så är det att du verkligen tar fram litteraturen efter hur du ser att det skulle passa barngruppen eller att du har en bok som du kanske kan jobba med jättelänge. -Anneli

Ja, det är ju brist på personal. Och sen är det ju liksom att, vi har ju superstruktur för det mesta avdelningarna/.../ men ofta är ju någon sjuk eller någon annan i en annan avdelning sjuk. Fjärde personen ska hjälpa till för grundbemanningen är ju 3 pedagoger per avdelning. Men nu har vi ju en extra pedagog i varje avdelning, men de är inte här varje dag. Då är det ju liksom att utveckla en a och b plan /.../- Maria

Vi har en ganska organiserad barngrupp, eller rutinerad kanske är bättre ord. Då blir det mycket lättare att samla dom. Det är klart att när vi är mindre bemannad så blir högläsningen lite svårare och barngruppen känns ännu större. Vi de tillfällena så väljer vi alternativet att alla sitter i helgrupp och så använder vi projektorn, stor skärm och Polyglutt. Men vi missar inte möjligheten, har vi planerat det så gör vi det liksom. Vi säger inte struntar i det då. Vi är flexibla och ser att högläsningen går att genomföra på många olika sätt även om vi inte har förutsättningarna som vanligt. -Karin

Personalbortfall är ett hinder som fem av sex intervjuade förskollärare nämner eventuellt kan sätta stopp för högläsningen. De nämner att det kan bli ett hinder om det är så att de vikarier som kommer in i verksamheten inte klarar av barngruppen, detta kan bero på att barnen inte är vana vid denne eller annan orsak.

Hinder finns, det är klart det kan finnas andra hinder än att man är underbemannade. Den andra kan vara när man ska väljer grupp när det är en vikarie och även om vi förklarar så vill kanske barnen inte följa med vikaren. Det kan vara känsligt för vissa barn och andra inte. Då måste vi hitta en annan lösning. /.../ -Karin

Nej men alltså, det är väl egentligen om det skulle vara helt kaotiskt att man känner att det är, nu roddar jag inte det här, alltså de här vikarierna roddar inte den här barngruppen här och nu, då får vi kanske bara släcka branden. Att man samlar alla barnen här liksom. Och så det är väl det är sådana situationer tror jag som skulle kunna förhindra egentligen. Ja. -Anneli

Nina nämner i samband med detta eventuella hinder dock att de oftast brukar vara bra vikarier som kommer in i verksamheten och att det därför oftast inte blir ett hinder.

Alltså har man inte kontroll på sin barngrupp och att man inte har den strukturen. Så är det svårt. Det har jag haft en gång. Och för då kunde inte vi kommunicera med där det var eller det var svårt i det. Det var en pedagog som inte mådde bra och då blev det liksom att det /.../ Men har du inte rätt förutsättningar om det är pedagoger borta. Det är mycket vikarier och så kan det vara svårt. Jag brukar inte se det som ett hinder, även om det är vikarie, så för att oftast har vi bra vikarier och då kan de vi dela på oss på ett bra sätt ändå eller att jag tar en grupp på mina 2 kolleger tar resten av gruppen ja, så jag tycker inte att det är. Jag tycker alltid att högläsning funkar på ett eller annat sätt /.../-Nina

Inskolningar är även det som nämns som ett eventuellt hinder. Detta i de fall där de har ett stort antal inskolningar som kommer utspridda över en hel termin.

/.../Det är fortfarande inskolningar och allt det hindrar lite att hitta nycklarna att genomföra det. Vi försöker, men just nu lägger vi mycket tid på att bygga en gemenskap i nya gruppen. Barnen är inte helt klara än, det är ett hinder. Ett litet hinder. -Karin

/.../Man kan inte riktigt sitta och läsa i ro, för vi kan inte riktigt dela upp oss än. Därför att barnen inte riktigt är där än, men snart kommer vi kunna göra det. -Sara

Sara får en fråga om hur förutsättningarna ser ut att genomföra högläsning i nuläget på nuvarande avdelning och svarar:

Det skulle gå nu, men vi behöver komma några steg till. Så hela gruppen är färdiginskolade för det är därför det inte går att dela sig riktigt än. /.../ -Sara

Sara ger sedan exempel på vad som skulle behöva ske i den nuvarande verksamheten för att högläsning ska kunna ske oftare. Vilka förutsättningar behövs för att en som pedagog ska kunna genomföra en lycka lässituation i barngruppen.

Det är bara att de skulle bli färdiginskolande. För som det är nu så är det alltid någon som skriker och det går inte riktigt att få till det. Så det är där skon klämmer egentligen. När alla är mer vana att befinna sig i förskolans miljö så kommer vi kunna sitta och läsa varje dag efter vilan. Det handlar inte om ålder utan snarare vanan. /.../ -Sara

Ett annat hinder som blir synligt i de genomförda intervjuerna är personliga aspekter som gör att högläsningen känns jobbig att genomföra. De nämner dock att det är viktigt att högläsningen genomförs oavsett personliga hinder, i dessa fall är det viktigt att ha ett samarbete i arbetslaget, samt att utnyttja de hjälpmedel som vi kan finna i den dagliga verksamheten.

/.../ Jag inte har svenska som bakgrund eller första språk. Det kan hända att jag läser vissa nya ord lite fel och sånt. Men högläsning ska finnas dagligen. Det är en viktig del

av vår verksamhet. Även om jag inte är helt bekväm, det ska inte bestämma att vi inte läser dagligen. -Karin

Det är ju liksom dags strukturen och sen är det ju liksom att vi har en psykisk trygghet då kan man ju liksom säga till, det här är jag inte bekväm med, eller jag behöver faktiskt läsa den här boken några gånger till för att jag ska kunna få upp det här flytet. Ja, man får göra det man är bäst på, inte liksom förstöra en situation som fungerar heller för att jag hackar eller inte kan/har svårigheter själv. /.../ - Maria

Samtliga intervjuade förskollärare uttrycker att högläsning är en viktig del av förskolans verksamhet, och de flesta uttrycker även att den bör genomföras även om det inte är ett planerat tillfälle. Hinder och förutsättningar finns och kommer troligtvis alltid att finnas till viss del, och därför handlar det mycket om att skapa förutsättningar för att kunna genomföra högläsningen.

/.../ Det är det som är viktigt egentligen, inte läsa när jag har tid, även läsa också i den stunden som vi ska läsa bok. Fastän jag inte har tid skapar den möjligheten. Annars kan man aldrig utveckla någon läskondis. – Maria

/.../ Så det har vi ju haft en period där det har blivit att man själv inte ens känner att jag har ro i att sätta mig, för jag vet att det är ingen idé att börja för att göra barnen besvikna liksom. Men jag tycker också att man ska vara viktigt med att om ett barn kommer verkligen visa att jag vill. Läsa den här boken att man sätter sig ner och gör det. -Nina

Sammanfattningsvis kan vi se att de flesta intervjuade förskollärarna uttrycker att eventuella hinder kan uppstå, men att det inte ska vara en anledning till att högläsningen uteblir. Utan att det då är upp till förskolläraren att anpassa sig utifrån de nya förutsättningarna och på så sätt parera hindret.

7 Diskussion

Här presenteras resultaten utifrån de intervjuer som utförts. Vi kommer att utgå från de beskrivningskategorier som använts i resultatredovisningen och studiens fyra frågeställningar. Resultatet jämförs och ställs emot tidigare forskning. Vi kommer även diskutera eventuella kopplingar som synliggjorts mellan de olika beskrivningskategorierna. Avslutningsvis kommer vi att diskutera resultatet i förhållande till relevans för läraryrket samt vidare ge förslag på eventuell möjlig vidare forskning.

7.1 Lärande och språkutveckling kopplade till genomförande av högläsning

Den här studien visar att samtliga intervjuade förskollärare är av uppfattningen att högläsning kan bidra till barns språkutveckling. Aspekter som utökat ordförråd, nyansera talspråk, väcka intresse för skriftspråk, utveckla berättelseförmåga och pragmatiska, grammatiska, semantiska och fonetiska aspekter nämns.

Högläsning och språkutveckling har ett samband (Skolverket, 2022a) och det är något som kan upplevas som självklart. Trots det vill vi ändå ha med detta som en forskningsfråga och beskrivningskategori för att faktiskt säkerställa hur de intervjuade förskollärarnas uppfattningar ser ut. Vi var intresserade av att synliggöra om förskollärarnas uppfattningar om språkutveckling och lärande i samband med högläsning skiljer sig åt beroende på vilket år de utbildat sig. Studiens resultat visar att det inte finns något samband mellan förskollärarnas examensår och uppfattningar om ämnet. Det vi vet är att samtliga intervjuade förskollärare har

arbetat med en satsning som heter Läslyftet. Läslyftet är en fortbildning som inte kräver någon form av tidigare utbildning men riktar sig främst till förskollärare. Läslyftet är framtagen med hjälp av aktuell forskning och är en kompetensutveckling som fokuserar på läs-, skriv- och språkdidaktik (Skolverket, 2023). Detta skulle kunna vara en förklaring till de intervjuade förskollärarnas samstämda uppfattning och syn på lärande och språkutveckling i samband med högläsning.

Studien har alltså visat på att samtliga intervjuade förskollärare är av uppfattningen att högläsningen möjliggör och har positiva effekter på barnens språkutveckling. Något som också har framkommit är att det finns uppfattningar om att det finns andra aspekter av lärande och utveckling i anslutning till genomförandet av högläsning. Här nämns aspekter som fantasi, förståelseförmåga och väcka intresse för bild och skapande. De olika lärande som kan ske vid högläsning är också något som Damber (2015) och Sterling & Shins (2001) tar upp i sina artiklar vilket förespråkar det samma som respondenterna tagit upp i sina intervjuer. Anneli, Maria och Karin nämner hur de jobbar med böckerna för att synliggöra och samtala kring olika känslor, normer och värden. De nämner också att det krävs en viss förberedelse för att jobba med dessa teman vilket även Kinsner & Parlakian (2021) nämner i sin artikel, att det är bra att vara inläst på texten och att välja litteratur med omsorg när läraren tillsammans med barnen ska jobba med olika sociala och emotionella teman. Vi drar därför slutsatsen att det till viss del finns en förståelse för att högläsningen också kan användas som ett redskap för att möjliggöra annat lärande och utveckling än språkligt relaterat

7.2 Högläsningens funktion i förskolan

Vi ser att det finns en splittring i hur de intervjuade förskollärarna uttrycker hur, varför och när de högläser. Det kan göras för att lugna och samla. Speciellt om och när de praktiskt organisatoriska förutsättningarna inte finns. Andra uttrycker att de försöker att undvika att högläsa i det syftet. Trots att samtliga förskollärare uttrycker de positiva pedagogiska aspekter som uppkommer vid högläsning och vikten av att genomföra planerade högläsningssituationer, blir det samtidigt väldigt synligt att det i de flesta fall slutar med att läsning ofta sker för att samla barngruppen eller att lugna barngruppen vid vilan. Just att högläsning kan ske utifrån en lugnande eller samlande funktion är något som Damber (2015) själv gör en slutsats om i sin studie.

Vår undersökning visar att den planerade pedagogiska högläsningen är av stor vikt för att högläsning alls ska bli av i verksamheten. I och med respondenternas svar i resultatet av denna studie ser vi en förståelse för lärandet som sker i samband med det planerade lästillfället och tillhörande samtal. Men också en vetskap om att det genomförs i för låg utsträckning. I sin artikel skriver Damber (2015) att de allra vanligaste förekomna lästillfällena som sker i förskolans verksamhet är mellan fem till tio minuter och då också oftast oplanerade. I de fall där läsning sker i längre sektioner, cirka 45 minuter, visar dock Dambers resultat på att högläsning på dessa avdelningar inte sker lika ofta. Sara nämner att just den planerade pedagogiska högläsningen är av stor vikt för att hon själv har erfarenhet av att utan den riskerar högläsningen att utebli helt.

I Förskolans läroplan (2018) nämns begreppet högläsning endast en gång. Vikten av högläsning och tillhörande samtal skrivs ut under rubriken ”Förskolans värdegrund och uppdrag” i Läroplanen. Vi anser att högläsning oftare skulle bli prioriterat i pedagogiskt syfte i förskolan om det också tydligt stod med som ett faktiskt läroplansmål. Då vår erfarenhet är att det är läroplansmålen som förskolläraren främst förhåller sig till när undervisningen planeras utifrån

läroplanen. Alatalo och Westlund (2019) diskuterar de organisatoriska faktorerna som påverkar högläsningens förekomst. De menar att det faktum att matematik och naturvetenskap står med i läroplanen för förskolans mål och att högläsning inte gör det påverkar hur förskollärare planerar och prioriterar undervisningen. I denna studie ser vi även att trots att samtliga förskollärare uttrycker hur viktigt det planerade lästillfället är sker det i vissa verksamheter oftast i andra syften som exempelvis i samband med vila eller för att samla barngruppen.

7.3 Användning av digitala verktyg vid högläsning

Några av de intervjuade förskollärarna uttrycker hur boksamtal går förlorat vid högläsning med läsapp. Vad händer då med lärandet? Enligt Damber (2015) är boksamtalet ett viktigt tillägg vid högläsning för att barnen ska utveckla sitt språk. Barnen ska inte bara behöva höra texten i boken utan också få bearbeta den på flera olika sätt för att de ska kunna utvecklas och ta till sig innehållet. Några av förskollärarna uttrycker att det är svårt att pausa läsappen och om boken skulle diskuteras efteråt blir det svårare för barnen att komma ihåg vad som skett i boken och detaljer är svårare att minnas och diskuteras. Enligt Campbell & Neumann (2020) blir det då viktigt att en pedagog är tillgänglig och stöttande vid högläsning med appar som Polyglutt för att möjliggöra lärande hos barnen, att då kunna pausa och genomföra boksamtal är därför något som är viktigt att kunna göra. Karin nämner att hon inte har några problem med att pausa Polyglutt när den används vid högläsning. Detta skulle kunna tolkas som att Karin är mer van vid att arbeta med digitala verktyg och har erfarenheter och kunskap om teknik. Vilket gör att läsappar för henne inte ses som ett hinder för boksamtal och dialogisk läsning. Sammanfattningsvis pekar resultaten av denna studie och den tidigare forskningen på att om förskolläraren känner att det är svårt att genomföra dialogisk läsningen eller boksamtal när surfplattan används bör en i stället högläsa från en fysisk bok. Resultatet i Samuelsson m.fl. (2021) studie visar på att de samtal som uppstår vid högläsning ur en fysisk bok kan bli mer ömsesidigt explorativa än om läsningen sker med hjälp av en läsplatta. Medan förskollärare som inte har några problem att genomföra dialogisk läsningen eller boksamtal vid användning av digitala alternativ spelar det ingen större roll om läsning sker från en fysisk bok eller ett digitalt alternativ.

Flera av respondenterna nämner hur de uppfattar den fysiska boken som mer givande för barnen samt att de själva känner att de får lättare för att genomföra boksamtal eller dialogisk läsning när de läser utifrån en fysisk bok. Enligt Campbell & Neumann (2020) kan barnens språkutveckling främjas i samband med högläsning på digitala verktyg så som Polyglutt förutsatt att det finns med en stöttande lärare som samtidigt utgår ifrån CAT strategierna. Men för att kunna utgå ifrån strategierna behöver pedagogen vara säker på hur de ska använda det tekniska verktyget och veta hur de ska interagera med den för att kunna ställa frågor och ha en dialogisk läsning med barnen under tiden som boken spelas upp (Neumann, 2020).

Sammantaget kan vi se att förskollärarens egen uppfattning spelar stor roll för hur ofta digitala alternativ som surfplattan används för att genomföra högläsningen i verksamheten. Även att de praktiska förutsättningar som tid, bemanningstäthet och barnantal är faktorer som påverkar hur ofta de digitala alternativen används. Även förskollärarnas skilda erfarenheter, intressen och självsäkerhet spelar roll för hur läsappen används. Hatzigianni och Kalaitzidis (2018) studie

visar på att förskollärarens vana att hantera digitala verktyg vid högläsning kan påverka i vilken utsträckning de faktiskt använder digitala alternativ som surfplattan.

Flera av de intervjuade förskollärarna i vår studie uttrycker också att de upplever att det tekniska tar över, eller att barnen blir väldigt fokuserade på surfplattan och själva vill interagera med den. Tiden till högläsning kan då i stället gå åt att reda ut konflikter som kan uppstå. Nina och Maria nämner också att högläsning från surfplattan inte bör utnyttjas som en slags barnpassning eller tidsfördriv där en lärsituation inte är i fokus. Vi diskuterar kring hur barngruppens intresse för de digitala verktygen också påverkar i vilken utsträckning det används i verksamheten.

Majoriteten av de intervjuade förskollärarna har ett liknande synsätt när det kommer till att högläsning av fysisk bok är att föredra. Flera nämner att de känner att de kan leva sig in i boken bättre och ta vara på den när de kan använda sin egen röst som verktyg. Även att fysisk bok öppnar upp för mer dialog med barnen.

7.4 Förutsättningar och hinder för genomförandet av högläsning

Resultatet under denna beskrivningskategori visar på högläsningens sårbarhet för yttre omständigheter. Aspekter som nämns är barngruppen, barnantal, personalbortfall, vikarier och personliga hinder. Det som också framkommer är att den enskilda förskollärarens arbetssätt, förmåga till lösningsorientering och engagemang spelar in när de kommer till att hantera dessa hinder och möjliggöra högläsning trots de förändrade förutsättningarna.

De flesta intervjuade förskollärarna uttrycker att eventuella hinder kan uppstå, men att det inte ska vara en anledning till att högläsningen uteblir. Utan att det då är upp till förskolläraren att anpassa sig utifrån de nya förutsättningarna och på så sätt parera hindret. Alatalo och Westlund (2019) bekräftar våra tankar kring förskollärarens egen inställning till högläsning. Om förskollärare har en positiv inställning kommer högläsning att ske oftare i verksamheten kontra om förskolläraren själv inte tycker att det är en viktig del i barns utbildning.

En stor del av de intervjuade i denna studie uttrycker att personalbrist är en faktor som ofta påverkar ifall högläsning genomförs eller ej. Damber (2015) får även hon fram i sin studie, att personalbrist och stora barngrupper kan vara en faktor som påverkar högläsningens genomförande. När vi tar del av rapporten från Skolinspektionen (2018) blir det tydligt att personaltätheten påverkar förskolepersonalens förutsättningar att arbeta mot förskolans läroplansmål.

7.5 Synliggjorda kopplingar mellan de olika beskrivningskategorierna

Något som återkommer under samtliga beskrivningskategorier är hur högläsningen är beroende av den enskilda förskollärarens didaktiska val, arbete, inställning och engagemang. Detta är även någons som stärks av Alatalo & Westlund (2019) artikel. Trots denna förståelse för lärande i samband med högläsningen, så visar resultatet att genomförandet, innehållet och engagemanget ser väldigt olika ut mellan de intervjuade förskollärarna. Slutsatsen blir därför att oberoende av hur mycket kunskap enskilda förskollärare har om högläsningen så påverkar det inte nödvändigtvis hur de arbetar med det utan i stället väger den personliga inställningen och engagemanget tyngre.

7.6 Relevans och förslag på vidare forskning

Vi menar att denna studie är av hög relevans för förskolläraryrket då den bidrar till en ökad förståelse för hur förskollärare kan uppfatta högläsningen i förskolan och synliggör hur förskollärarens personliga engagemang påverkar genomförandet av högläsning. Studien visar även på att det kan finnas både för och nackdelar med användningen av digitala alternativ beroende på den enskilda förskolläraren. Även hur det är viktigt att planera och genomföra högläsningen i pedagogiskt syfte med tillhörande dialogisk läsning och boksamtal för att möjliggöra lärande och utveckling samt att inte riskera att högläsningen uteblir.

Vi ser att alla de intervjuade förskollärarna är medvetna om de positiva effekterna av högläsning. Vi ser även att majoriteten menar att det är förskollärarens ansvar att skapa nya förutsättningar att genomföra högläsning om eventuella hinder uppstår. Men samtidigt är det flera som medger att de läser mindre än vad de önskar och kanske borde. Därför skulle det vara intressant att göra fördjupande forskning på motsättningar mellan vad förskolläraren faktisk vet och vad som faktiskt görs.

För att vidare genomföra fördjupande forskning inom detta ämne hade intervjuer med betydligt fler förskollärare kunnat genomföras samt observationer av faktiskt genomförda lästillfällen. I en studie med mer tid till sitt förfogande hade även enkät vart ett bra kompletterande material för att öka studiens trovärdighet.

8 Referenslista

Alatalo, T., & Westlund, B. (2019) "Preschool Teachers' Perceptions about Read-alouds as a Means to Support Children's Early Literacy and Language Development." *Journal of Early Childhood Literacy* 21.3 (2021): 413-35. Preschool teachers' perceptions about read-alouds as a means to support children's early literacy and language development - Tarja Alatalo, Barbro Westlund, 2021

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Liber.

Berntsson, P. (2006). *Läraryrket, förskollärare och statushöjande strategier*. Läraryrket.

Bjørndal, C. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Liber.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Liber; Oxford.

Campbell, S., & Neumann, M. (2020). 'Talking up' oral language with story books and apps supports reading success! *Practical Literacy: The Early & Primary Years.*, 25(3), 21-23. 'Talking up' oral language with story books and apps supports reading succe...: EBSCOhost

Damber, U. (2015). Read-alouds in preschool – A matter of discipline? *Journal of Early Childhood Literacy*, 15(2), 265-280. doi:10.1177/1468798414522823 <https://journals-sagepub-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1177/1468798414522823>

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar. Natur & Kultur.

Hatzigianni, M., & Kalaitzidis, I. (2018). Early childhood educators' attitudes and beliefs around the use of touchscreen technologies by children under three years of age. *British Journal of Educational Technology*, 49(5), 883-895. doi: 10.1111/bjet.12649. https://gu-se-primho.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15agpbr/TN_cdi_wiley_primary_10_1111_bjet_12649_BJET12649

Hellman, A., & Hellman, J. (2020). Etnografi och deltagande observationer. I A. Åkerblom, A. Hellman, & N. Pramling, *Metodologi. För studier i, om och med förskolan*. Gleerups.

Kinsner, K., & Parlakian, R. (2021). Reading Aloud with infants and toddlers. National Association for the Education of Young Children, 90-93. https://gu-se-primis.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15agpbr/TN_cdi_proquest_journals_2570249133

Lofland, J. & Lofland, L. (2005): *Analyzing Social Settings: A Guide to Qualitative Observation and Analysis*. 4:e uppl., Belmont, CA: Wadsworth

Läroplan för förskolan: *Lpfö18*. (2018). Skolverket. Hämtad 2022-11-23 från [Ladda ned publikation - Skolverket](#)

Mangen, A., Hoel, T., Jernes, M., & Moser, T. (2019). Shared, dialogue-based reading with books vs tablets in early childhood education and care: Protocol for a mixed-methods intervention study. *International journal of educational research*. 34. 88-98. [Shared, dialogue-based reading with books vs tablets in early childhood education and care: Protocol for a mixed-methods intervention study - ScienceDirect](#)

Marton, F., & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Studentlitteratur.

Neuman, M. M. (2020). Teacher Scaffolding of Preschoolers' Shared Reading With a Storybook App and a Printed Book. *Journal of research in childhood education*. 34(3). 367-384. [Teacher Scaffolding of Preschoolers' Shared Reading With a Storybook App an...: EBSCOhost \(gu.se\)](#)

Samuelsson, R., Price, S., & Jewitt, C. (2021). How pedagogical relations in early years settings are reconfigured by interactive touchscreens. *British Journal of Educational Technology*, 53(1), 58-76. DOI:10.1111/bjet.13152

Skolinspektionen. (2018). *Förskolans kvalitet och måluppfyllelse - ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan*. Hämtad 2022-12-14 från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/regeringsrapporter/redovisning-av-regeringsuppdrag/2018/forskolans-kvalitet-och-maluppfyllelse-slutrapport-feb-2018.pdf>

Skolverket. (2022a). *Högläsning och samtal om text i förskolan*. Hämtat 2022-11-24 från [Högläsning och samtal om text i förskolan - Skolverket](#)

Skolverket. (2022b). *Kulturrådet och Skolverket i gemensam satsning på högläsning i förskolan*. Hämtad 2022-11-24 från [Kulturrådet och Skolverket i gemensam satsning på högläsning i förskolan - Skolverket](#)

Skolverket. (2023). *Läslyftet i förskolan*. Hämtad 2023-01-13 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/laslyftet-i-forskolan> - [Skolverket](#)

Sterling, A, & Shin, M. (2001). Reading Aloud with Infants and Toddlers in Child Care. *Early Childhood Education Journal*. 28(3). 193-197. [Reading Aloud with Infants and Toddlers in Child Care Settings: An Observat...: EBSCOhost \(gu.se\)](#)

Svenska Akademiens ordlista, Högläsning. Hämtad 2023, 01, 13 från [högläsning | SAOL | svenska.se](#)

Svensson, L., & Åkerblom, A. (2020). Fenomenografi om undervisning i förskolan. i A. Åkerblom, A. Hellman, & N. Pramling, *Metodologi. För studier i, om och med förskolan*. Gleerups.

Svensson, P., & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsobjekt. i G. Ahrne, & P. Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.

Wahlström, N. (2015). *Läroplansteori och didaktik*. gleerups

Zetterquist-Eriksson, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. i G. Ahrne, & P. Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.

9 Bilagor

Mejl som skickats ut med förfrågan om intervju (bilaga a), samt frågeguide som använts vid genomförandet av intervju (bilaga b).

9.1 Bilaga A

Hej,

vi är tre förskollärostudenterna som just nu skriver vårt examensarbete där förskollärares uppfattning om högläsning och högläsningens roll i förskolan är vårt fokus.

Vi kommer bygga vår studie på intervjuer och är därför nu på jakt efter förskollärare som kan tänka sig att delta. Intervjun är mellan 30-60 minuter lång. Vi lägger ingen värdering i de svar vi får in utan kommer endast transkribera och analysera resultatet av intervjun. Vid intervjutillfället kommer vi att använda oss utav ljudupptagning och ni kommer i resultatet vara anonyma och det är enbart vi tre som genomför studien som kommer känna till era namn samt ta del av ljudinspelningen. När innehållet i ljudinspelningen har transkriberats så kommer ljudfilen att raderas. Två av oss kommer att medverka i intervjun, detta för att möjliggöra en mer naturlig dialog.

Du själv får bestämma om du föredrar att vi kommer till din arbetsplats eller om du hellre genomför intervjun över zoom eller teams. Vi ser gärna att ni kommer överens om ett gemensamt datum om ni vill att intervjun ska ske på plats. Oavsett form av intervju så kommer intervjun ske enskilt.

Vi är flexibla med tid för genomförandet men vill helst att intervjun sker mellan 14-19 november vecka 46.

Med vänlig hälsning

Moa Skarrie, Patricia Gagner & Amanda Tapper

9.2 Bilaga B

Frågeguide.

När tog du förskolläroexamen?

Hur länge har du arbetat aktivt som förskollärare?

- Hur länge har du jobbat på den här förskolan?
- Har du tidigare jobbat på andra förskolor som förskollärare?

Med vilken åldersgrupp arbetar du just nu?

Vad är din erfarenhet kring högläsning i förskolan? (väldigt generellt, vad är det första du tänker på)

Hur uppfattar du syftet med högläsning?

Vad är din erfarenhet kring högläsningens funktion i förskolan? (Varför högläser ni? Vilket syfte fyller det? Pedagogiskt, samlande, lugnande, m.m.?)

- Hur använder ni högläsning i er verksamhet?
- Varför använder ni högläsning i er verksamhet?

Vad är din uppfattning om högläsningens funktion i förskolan? (Vad tänker du kring att högläsning kan fylla olika funktioner?)

Hur ser förutsättningarna ut att genomföra högläsning på nuvarande avdelning/förskola?

- Hur ofta läser du/ni högt för barnen?
- Hur ser du på dina förutsättningar att genomföra högläsning?
- Vad är det som kan förhindra att högläsningen kan genomföras?
- Vad skulle behöva förändras för att mer högläsning skulle kunna ske?
- Om jobbat på en annan förskola innan, såg arbetet med högläsning annorlunda ut där? På vilket sätt?

Hur ser du på sambandet mellan lärande och högläsning?

- Vad har du för tankar kring boksamtal och dialogisk läsning?
- (Dialogisk läsning – handlar om att tillåta och ha en dialog med barnet under högläsningen gång. Förskolläraren kan ställa frågor kopplade till text, innehåll eller bilder för att bjuda in till tolkning och värdering. Detta kan stärka känslan av delaktighet, utveckla barnens ordförråd, möjliggöra en ökad läsförståelse och språkutveckling m.m.)
- Genomför ni boksamtal i samband med högläsning?
- (Boksamtal - Den stora skillnaden från dialogisk läsningen är att boksamtalet sker efter boken är färdigläst. Ett förhållningssätt som ger barnen möjlighet att vara reflekterande läsare när vi tillsammans utforskar och fördjupar oss med textens innehåll. Har likande effekter och fördelar som den dialogiska läsningen).
- Varför? Varför inte?
- Vad tänker du kan vara positivt med att genomföra boksamtal?

Använder ni någon form av digital alternativ till böcker?

- Upplever du någon skillnad vid högläsning beroende på om du använder böcker eller digitala alternativ?
- Vad upplever du för fördelar/nackdelar med att läsa högt ur en fysisk bok kontra digitala alternativ
- Hur ofta uppfattar du att den fysiska högläsningen bytas ut mot tex läsappar som pollyglutt?

Hur delas ansvaret för högläsningen ut i arbetslaget?

- Har ni någon speciell struktur hur högläsningen ska gå till.

Vad tycker du om högläsning? (personlig åsikt?)

Varför anser du att högläsning bör förekomma i förskolan?

Vad är enligt dig viktigt att tänka på inför högläsning?

Vad tror du att barnen tycker om högläsning?

Använder ni er av något hjälpmedel när ni genomför högläsning i er verksamhet?

Hur kan man arbeta för att barn som inte har tidigare erfarenheter kring högläsning ska få med sig en positiv erfarenhet kring läsning?

Hur agerar du om ett barn inte vill delta vid högläsningen?

Vilka böcker högläses ur?

- Hur används de olika böckerna utifrån ditt syfte att högläsa?

Avslutande frågor

Är det något mer du vill tillägga?

Är det något viktigt du tycker att vi har missat?

Generella följdfrågor

Kan du utveckla vad du menar med...?

Varför tror u att et är så?

Har du sett ... eller har du lagt märke till ...?

Hur kommer det sig?

Vad beror det på tror du?

Hur då?

Hur menar du då?

Kan du utveckla det?

Vad tänker du om det?

Kan du ge ett exempel?

Va skulle et betyda rent konkret?

Är det något mer du vill tillägga?

Är det något viktigt u tycker att vi har missat?